

Auteursrecht geschonden door Zuckerberg? Niet zeuren, maar profiteren.

Posted on 15 april 2025 by Stan De Jong

Een alarmerende e-mail van mijn uitgever: Mark Zuckerbergs bedrijf Meta heeft voor de ontwikkeling van zijn AI-model Llama *en masse* materiaal gestolen waarop auteursrechten rusten. Of ik wil checken of dat ook voor een of meer van mijn boeken geldt en dit melden aan de uitgeverij. Er zal collectief actie worden ondernomen. Auteursrechthebbenden aller landen verenigt u!

Enigszins sceptisch over die e-mail was ik wel. De Amerikaanse miljardair Zuckerberg (oprichter van Facebook, eigenaar van Instagram en Whatsapp) is bijzonder impopulair in bepaalde kringen. Men verwijt hem alles wat in hun ogen mis is met sociale media: de inbreuken op de privacy, de algoritmes waardoor mensen in een *bubble* komen, de verslaving van de jeugd aan sociale media als Tiktok. Deels terechte kritiek. Maar heeft men zich door deze aversie laten meeslepen of is er echt iets aan de hand als het gaat om de schending van auteursrechten?

Marvin Gaye

Het auteursrecht is in de westerse wereld een heilige koe. Op een *werk* (dat is de jurische term) rust intellectueel eigendom tot maar liefst 70 jaar na het overlijden van de auteur. Dat betekent dat bijvoorbeeld de nazaten van de in 1984 overleden Marvin Gaye nog tot het jaar 2054 de vruchten van zijn liedjes kunnen plukken, terwijl ze geen noot aan een song van (o)pa hebben bijgedragen.

Dit is geen academisch voorbeeld. In 2013 spanden de erven Gaye een rechtszaak aan tegen Robin Thicke en Pharrell Williams, omdat hun nummer *Blurred Lines* te veel op een compositie van Marvin Gaye zou lijken. De rechter oordeelde in 2015 dat sprake was van plagiaat en de familie Gaye kon 7,4 miljoen dollar bijschrijven op de reeds forse bankrekening. Een beetje overdreven, toch? De duur van het auteursrecht is in de loop van de vorige eeuw opgerekt van 50 tot 70 jaar na overlijden van de maker, in sommige landen zelfs nog verder. Volgens kenners is dat te danken aan een succesvolle lobby van de firma Walt Disney.

Door de introductie van ChatGPT in 2022 is de toepassing van AI in een stroomversnelling gekomen. Met het succes van dit *large language model* zijn ook bezwaren en juridische problemen meer aan het licht gekomen. Een deel van die problemen gaat over het eigendomsrecht. Ten eerste aan de *output*-kant. Is er auteursrecht op door of met behulp van een AI-bot geproduceerde teksten en beelden?

Dit is nog geen uitgemaakte zaak. Het zal waarschijnlijk afhangen van de mate van menselijke inbreng. Een machine kan in elk geval géén auteursrecht bezitten.

Ook aan de *input*-kant hebben we te maken met eigendomsrechten. Een AI-systeem wordt immers gevoed (*getraind* in het jargon) door duizenden, honderdduizenden of miljoenen data, waarop auteursrecht kan rusten. Maar is dat zo kwalijk?

Geen criminele plagiator

Stel, ik wil een roman schrijven over iemand die zich aan het gereformeerd geloof ontworstelt en verliefd wordt op een meisje dat hij niet kan krijgen. Ik lees het complete oeuvre van Maarten ’t Hart, maak aantekeningen en incorporeer in mijn roman de hele stijl en thematiek van ’t Hart. Ervan afgezien dat er geen haan naar

kraait, is het niet illegaal. Zolang ik de roman maar schrijf in mijn eigen woorden. Ik ben dan weliswaar een vervelende epigonist, maar geen criminele plagiator.

Doet een AI-bot niet in feite hetzelfde? Het AI-monster wordt gevoed met talloze voorbeelden van anderen. Maar bij elke toepassing maakt hij een uniek eigen verhaal of plaatje. Dat die verhaaltjes en afbeeldingen kleurloos of smakeloos zijn, doet er auteursrechtelijk gezien niet toe.

Uitzondering voor tekst- en datamining

In de Verenigde Staten spelen momenteel meerdere rechtszaken tegen AI-ondernemingen van auteurs, die hebben ontdekt dat hun werk bij het trainen van AI-bots is gebruikt. De jurisprudentie die hieruit voortvloeit is nog ongewis, maar er zullen ongetwijfeld claims gehonoreerd worden.

In Europa liggen de zaken genuanceerder. Zo is in de Nederlandse Auteurswet een uitzonderingsgeval voor tekst- en datamining opgenomen. Dit is het geautomatiseerd analyseren van grote hoeveelheden digitale tekst en gegevens om informatie te genereren. Voor wetenschappelijke doeleinden is het bewerken van een auteurswerk met behulp van tekst- en datamining ronduit toegestaan. Maar ook voor commerciële doeleinden zijn er mogelijkheden. Voorwaarde is dat het auteursrecht legaal is verkregen en dat het auteursrecht niet uitdrukkelijk is voorbehouden.

Hier nu lijkt Zuckerberg nat te gaan. Uit een lopende rechtszaak blijkt dat hij voor het trainen van zijn AI-model geput heeft uit de Library Genesis, één van de grootste illegale boekendatasets die online circuleren. De LibGen bevat zo'n 7,5 miljoen boeken en 81 miljoen wetenschappelijke artikelen die gratis beschikbaar zijn gesteld aan het publiek. Foute boel.

Om in de analogie met Maarten 't Hart te blijven: ik mag me dan wel volop laten inspireren door 't Harts werk, maar wat natuurlijk niet mag is dat ik zijn werk ga verspreiden, vermenigvuldigen, openbaren. Dat blijft het exclusieve recht van de auteur. LibGen heeft dat recht met voeten getreden en Zuckerberg heeft van de buit gebruikgemaakt. Heeft de Amerikaanse ondernemer erop gegokt dat niemand erachter zou komen? Of heeft hij de schadevergoeding simpelweg ingecalculeerd? – de man kan het lijen.

We krijgen er een inkomstenbron bij!

De bezwaren tegen AI hebben iets hypocriets en doen denken aan de kritiek op sociale media. We hebben er allemaal een afkeer van, maar we gebruiken ze ook allemaal. Een schrijvende vriend liet mij een paar weken geleden weten dat hij een boek 'dankzij hulpje ChatGPT' sneller heeft afgerond. In de creatieve sector wordt alom met AI gewerkt – van marketingcommunicatiebureaus tot uitgeefhuizen. Het zou me verbazen als de producten die uit al dat driftige *prompting* voortkomen niet als oorspronkelijk werk worden geclaimd.

The Atlantic heeft op een rijtje gezet welke boeken uit de illegale database LibGen door Zuckerberg zouden zijn gebruikt. Ik heb het uitgezocht: twee non-fictie-boeken van mij prijken op de verboden lijst. Dus die vakantie naar de Bahama's kan alvast worden geboekt.

In de nabije toekomst zullen bepalingen over AI ongetwijfeld vaste kost in uitgeefcontracten worden, als ze dat al niet zíjn. De ironie van dit verhaal is dan ook dat wij als armlastige auteurs er met AI een inkomstenbron bij gaan krijgen. Dankjewel Mark Zuckerberg!

Stan de Jong *is schrijver en journalist. Hij schreef biografieën van Neelie Kroes (met Koen Voskuil) en mr. Theo Hiddema en was redacteur van HP/De Tijd en Nieuwe Revu*.

Wynia's Week *verschijnt drie keer per week,* ***156 keer per jaar*** *met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u weer mee? Kijk* ***HIER****. Hartelijk dank!*